

Interpres

Parmakkapı, İmam Sokak Ziya bey Han Kat 4
Tel : 44 72 34

Beyoğlu

No. 25 Mayıs 1967

BUGÜN (İST)

Yıldız Porselen Sanayii

DÜNYA DÖNÜYOR Refik Özdek

«Kendine benzemek» başlığı altında yazdığım bir yazıda eski saraylarımızı, köşklerimiz, camilerimizi süsleyen çinilerle, modern binaların cephelerini süsleyen karoların, milliyetli, özlüğü anlaşılmayan renkli desenlerin mukayesesini yapmış, birincilerin ikincilerle mukayese edilemeyecek kadar zarif ve üstün sanat eserleri olduğunu belirtmiştim. Önceki gün, Yıldız Porselen Sanayiinin Harbiye'deki satış mağazasını gezirken aynı şeyleri düşündüm. İsimlerinden desenlerine, renklerinden cinslerine kadar hepsi, her şeyi Türk olan porselen eşyanın sergilendiği salon, Türk sanatının yeniden açan çiçekleriyle dolu bir bahçe gibiydi. Sümerbank Yıldız Porselen Sanayiinde çalışan sanatkarlar, nice zamandır kapısı kapalı, yolu tıkalı atalar bahçesini keşfetmişler, o güzellikleri tekrar meydana getirmek istemişler, ilham almışlar, benzetmişler ve aşmışlar. Ruh bir, üslup bir, ama kopya değil. Müzelerde, koleksiyonlarda gördüklerimiz sanırsınız, fakat hayır. Bu bir eskiye dönüş değil, kendini bulmadır ve «kendi» olarak, «kendi» kalarak ileriyeye koşmadır. Yakın bir gelecekte temenni ederiz ki, bütün dünyanın takdiri kazanılacaktır.

Sergide neler neler var: Kahve takımı, boza takımı, yemek takımı, hele o lengerler... Sürahiler, vazolar, şamdanlar, hele o abajurlar... Hele o panolar. Bu sergi dolayısıyla teşhir edilen ve bir-birbuçuk metre kare büyüklüğünde olan bir duvar panosu, sanırız. Türkiye'nin eski ve yeni bütün binalarındaki süsleri aşmıştır ve onun kadar değerleri yoktur. Şüphesiz bu bir lüks. Ama, yeni yeni oteller, zengin evleri, resmi binalar duvarlarını «Türk» olmayan, «Türk sanatı»nı yansıtmayan panolarla süsleyeceklerine, böylesi panolarla süslemek suretiyle Türk sanatını korumuş, yükselmesine yardım etmiş olurlar.

Türk çiniciliği eskidir. Bursada Yeşil Camii süsleyen İznik çinileridir. İstanbul'da en güzel çiniler Kütahya mamulüdür. Porselen imalatı da 18 ci yüz yılda Üçüncü Selim devrinde başlamıştır. O devrin eserleri «Eser-i İstanbul» olarak anılır. Sonra bir duraklama, bir ihmal başlar. 1892 yılında, İkinci Sultan Abdülhamid Han devrinde Yıldız Çini ve Porselen Fabrikası kurulur, porselen vazolar, tabaklar ve diğer süs eşyası imal edilir. Birinci Dünya Harbi sırasında memleketin acil ihtiyacı olan telefon izolatörleri bu fabrikada imal edilmiştir. Fakat Birinci Dünya Harbinden sonra fabrika muattal kalmış, kapatılmıştır. 1950-55 yıllarına kadar bütün porselen eşyayı dışardan getirdiğimiz malum. 1957'de Yıldız Fabrikasının yeniden açılmasına karar verilmiş ve makineler ismarlanmıştır, 1959'da ilave binalar tamamlanmış, 1962'de de tam faaliyete geçmiştir.

Yıldız Porselen Sanayii Sümerbank'ın bir koludur. Elbette iktisadi bir müessesedir. Ama Sümerbank bu fabrika sayesinde Türk süsleme sanatının koruyuculuğunu da yapmaktadır. Sergi münasebetiyle yapılan açıklamada şöyle deniyor: «Gayemiz, ne 16 cı asra ait mavî-beyaz fayanslarını, ne eser-i İstanbulu ve ne de eski Yıldız porselenlerini taklid etmek değil, bilakis belki bunlardan ilham alarak zamanımızın sanat espirisine uygun Türk motiflerini ihtiva eden yeni süslü porselen eşya imal etmek ve uzun müddet memleketimizde ihmale uğramış bulunan bir mevzuu yeniden ele almak suretiyle geçmişteki geleneksel medeniyetimizi bütün dünyaya ve gelecek nesillere tanıtmaktır.»

Sevindik ve iftihar ettik. Sanatkarları ve idarecileri tebrik eder, başarılar dileriz.